

İş kazalarıyla meslek hastalıkları ve analık sigortaları kanunu

(Resmî Gazete ile ilâm : 7 . VII . 1945 - Sayı : 6051)

No.
4772

Kabul tarihi
27 . VI . 1945

Ana hükümler

BİRİNCİ MADDE — İş kazalarıyla meslek hastalıkları ve analık hallerinde bu kanunda yazılı yardım ve ödeneklerden faydalanmak, 3008 sayılı İş Kanununun uygulandığı işyerlerinde çalışanlardan o kanuna göre sigortalı sayılanların hakkıdır.

İKİNCİ MADDE — I - İş kazası, sigortalının aşağıdaki hal ve durumlardan birinde vukubulan ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence veya ruhça arızaya uğratan olaydır:

- a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada;
- b) İşveren veya vekili tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla;
- c) Sigortalının işyerinde can kurtarmak için veya işverenin, yahut işyerinin veya yürütülen işin çıkarına ve faydasına çalıştığı sırada;
- d) 3008 sayılı İş Kanununun 40 nci maddesine göre günlük iş süresi içinde sa yılması gereken zamanlarda.

II - Meslek hastalıkları :

Sigortalının çalıştırıldığı işin mahiyetine göre tekrarlanan bir sebep veya isin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya daimî hastalık veya sakatlık halleridir.

İş Kanununun 55 ve 58 nci maddeleri gereğince tesbit edilmiş olan hastalıklar listesi dışında herhangi hastalığın meslek hastalığı sayılıp sayılmaması üzerinde çıkabilecek uyuşmazlıklar Yüksek Sağlık Şûrasınca kesin karara bağlanır.

III - Analık:

Sigortalı kadının veya sigortalı kişinin karısının gebelik veya doğurma halidir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Sigorta hakları ilgilinin aşağıda sayılı hal ve iş durumlarından birisinde bulunduğu göre değişir:

I - Kaza veya meslek hastalığı sonunda:

- a) Geçici işgöremezlik;
- b) Daimî kısmi işgöremezlik;
- c) Daimî tam işgöremezlik;
- d) Ölüm.

II - Analık durumunda:

- a) Sigortalının ana olması;
- b) Sigortalının karısının ana olması.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Sigortalıya sağlanan menfaatler:

- A) Sağlık yardımları;
- B) Geçici işgöremezlikte verilecek gündelik ödenekler;
- C) Daimî işgöremezlik hallerinde verilecek ödenekler;
- D) Ortopedi tedavisi ve protez araç ve gereçlerinin sağlanması, takılması ve yenilenmesi;
- E) Yukarıki (A) ve (D) fıkralarında yazılı yardımlar için sigortalının başka

yere gönderilmesi gerekirse gidip gelme parası;

F) Cenaze için harcanacak paralar karşılığı;

G) Sigortalının hak sahibi kimseleri ile bağlanacak ödenekler;

H) Analık halinde sigortalı kadına ve karısının analığı halinde sigortalı olan aile sahibine verilecek ödenekler.

BEŞİNCİ MADDE — Bu kanuna konu olan sigortaların gerektirdiği yardım ve ödeneklerle her türlü idare giderlerini karşılamak üzere İşçi Sigortaları İdaresince bu kanun hükümlerine göre primler salınır ve alınır. Bu primleri vermekle yalnız işveren ödevlidir.

ALTINCI MADDE — Bu kanunun uygulanmasında esas tutulan günlük kazanç:

A) Sigortalı gündelikle çalışıyorsa iş bağıtına göre kararlaştırılmış olan gündeliği;

B) Haftalık veya aylıkla çalışıyorsa aldığıın 6 veya 26 ya bölünmesinden çıkan miktar;

C) Saatine veya parça başına yahut iş miktarına göre para alıyorsa kazadan veya meslek hastalığının başlamasından bir ay ve doğumdan üç ay önceki aylık kazanımın 26 ya bölünmesinden çıkan miktardır.

C fıkrasındaki şekillerden birine göre para alan sigortalı, kazaya uğradığı iş yerinde henüz bir ay çalışmamış veya elinde olmıyan bir sebeple hesaba esas tutulan aylık iş dönemini doldurmamış ise aynı veya benzeri iş yerinde aynı sınıftan bir işçinin yukarıki şekilde bulunacak günlük kazancı esas olarak alınır.

Yıllık kazanç, yukarıki fıkralarda nasıl hesaplanacağı belirtilen günlük kazanımın 300 katıdır.

İşçilere verilen yemek veya başka su etlerle sağlanan avnî yardımlar tutarları prim ve ödeneklerde esas tutulan ücret ve kazançların hesabına katılmaz.

YEDİNCİ MADDE — Ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazançların ençok ve enaz hadleri Bakanlar Kurulu kararı ile belli edilir.

Enaz gündelik kazançtan daha aşağı miktarda günlük kazancı olanlarla ücretsiz çalışanların ödenekleri enaz had üzerinden hesaplanır.

Birinci bölüm

yardım ve ödenekler

I - Sağlık yardımı

SEKİZİNCİ MADDE — Sağlık yardımı, sigortalının hal ve durumuna göre yetkili bir hekime baktırılması, ilâç ve iyileştirme araçlarının sağlanması ve gerekiyorsa bir sağlık yurdunda yatırılması ve baktırılması demektir.

DOKUZUNCU MADDE — Sağlık yardımı iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan sigortalının iyileşmesine kadar sürer. İyileştikten sonra bakımla iş görebilirliğinin artabileceği hekimi tarafından ileri sürülen sigortalı için sağlık yardımı uzatılır.

Bu yardımlar kazanım olduğu veya hastalığın aşıldığı günden başlayarak elli iki haftayı geçemez. Bu süre ancak yetkili bir sağlık kurulunun raporu üzerine on iki hafta daha uzatılabilir.

ONUNCU MADDE — İşveren, kazaya uğrayan sigortalıya Sigorta İdaresi tarafından işe elkonuncaya kadar sağlık durumunun gerektirdiği ilk yardımları yapmak ve esas bakımını sağlamakla ödevlidir.

Bu ödevin yerine getirilmesindeki savsama ve gecikmeden dolayı işveren veya vekili gerek Sigorta İdaresinin ve gerek ilgililerin uğrayacakları zararlardan sorumludur.

İşçi Sigortaları İdaresi, belgelere dayanan bütün bakım harcamalarını işverene veya vekiline öder.

ON BİRİNCİ MADDE — İşçi Sigortaları İdaresi sigortalıya iyileşmesine yaracak yahut işgöremezliğini az çok gidermesi için gerekli görülecek ortopedi tedavisini ve protez gereçlerini sağlamak ve tesbit edilen süre ve şartlar içinde yenilemekle ödevlidir.

ON İKİNCİ MADDE — Gebelikte, doğumda ve doğumdan sonra gereken sağlık yardımlarını İşçi Sigortaları İdaresi doğrudan doğruya yapabileceği gibi isterse Çalışma, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte hazırlanıp ilân edilecek tarifeye göre sigortalının belgelere davanan bu yoldaki harcamalarını ödemekle yetinebilir. Bu tarife gerekli görüldüğü takdirde değiştirilebilir.

II - Ödenekler

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Geçici işgöremezliğe uğrayan sigortalıya kazanın veya hastalığın dördüncü gününden başlayarak hergün için günlük kazancının varısı ödenir.

İşgöremezlik on beş günü asarsa ilk üç günlük varımsar gündeliği de verilir. Üç günü geçmiş iş göremezlik için işçi sigortaları idaresince ödenek verilmez.

Çalışmasının sağlık durumunu sarsacağı hekim raporı ile anlaşılan iyileşmiş veya çalışabilir görülen sigortalı aynı haklardan faydalanır.

Yatırma ve yedirmesi sağlanarak hastanede baktırılan sigortalıya gündelik kazancının yüzde yirmi beşi verilir.

Sigortalının, gecimleri kendisince sağlanan veya sağlanması hükme bağlanmış bulunan karı veya koca veya çocukları veya usulü yahut kardeşleri bulunursa verilecek ödeneklere günlük kazancının yüzde yirmi beşi eklenir.

Günlük ödenekler hafta sonunda ödenir. Doğruca sigorta idaresinden alınmasında güçlük bulunursa işveren veya vekili bu ödeneği idare hesabına verir.

İşçi sigortaları idaresi bu paraları her ay sonunda işverene veya vekiline öder.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Süresi dokuzuncu maddede gösterilen geçici işgöremezlik dönemi sonunda işgörebilirliğinin en az yüzde on azalmış bulunduğu tesbit edilen sigortalı daimî işgöremezlik ödeneğine hak kazanır.

ON BESİNCİ MADDE — Daimî işgöremezlik ödeneği, sigortalının mesleğinde kazanma gücünün bütününe veya bir azını kaybetmiş bulunmasına göre hesaplanır.

ON ALTINCI MADDE — Daimî işgöremezlik ödeneğinin sigortalıya hayatı süresince gelir şeklinde verilmesi esastır.

Ancak :

A) Gelirin ayda beş liradan az olması;

B) İşgöremezlik derecesi yüzde yirmiden az olan sigortalının çalışma gücünü veniden kazanabileceğinin umulması;

C) İşgöremezliği yüzde elliye geçmiyen sigortalının isteği üzerine, ödeneği iyi

kullanacağına İsci Sigortaları İdaresince güvenilmesi;
hallerinde bu gelirler sermayeye çevrilerek ödenir.

A ve C fıkralarında yazılı hallerde verilecek sermaye Çalışma, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte tesbit olunacak usule göre hesaplanır.

B fıkrasında yazılı hallerde ödenecek sermaye, yıllık gelir tutarının üç katıdır.

ON YEDİNCİ MADDE — Daimî ve tam işgöremezlikte sigortalıya yıllık kazancının yüzde altmışına eşit bir yıllık gelir bağlanır. Sigortalı başka birinin sürekli bakımına muhtaç bir durumda ise bu gelir yüzde elli arttırılır.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Daimî kısmi işgöremezlikte sigortalıya bağlanacak gelir, tam işgöremezlik ödeneği gibi hesaplanarak bunun işgöremezlik derecesini karşılayacak kadarı kendisine verilir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Meslek hastalığı halinde vardım ve ödenekler, çalışmakta olduğu işyerinde meslek hastalığına tutulduğu hekim raporiyle tesbit edilen sigortalının yine hekim raporuna göre işgöremezlik halinin ilk başladığı veya çalışmasına izin verilmediği tarihten başlar.

Hastalık bu kanunun uygulandığı ve böyle bir hastalığa sebep olabilecek bir isten veya işyerinden ayrıldıktan sonra meydana çıkmışsa sigortalının bu kanundan faydalanabilmesi için eski işinden veya işyerinden ayrılmasıyla hastalığın meydana çıkması arasında bir yıldan fazla geçmemiş olması şarttır.

YIRMİNCİ MADDE — İş kazasıyla meslek hastalığı sonucu olan ölümlerde:

A) Sigortalı erkeğin dul karısına yeniden evleninceye kadar;

B) Sigortalı kadının kendi geçindirdiği tam işgöremez durum delili taşıyan na herhangi bir şekilde yoksulluktan kurtuluncaya kadar yıllık kazancının yüzde otuzu derecesinde bir yıllık gelir bağlanır.

Bu gelire hak kazanmak için evlenmenin kazadan önce bağışlanmış olması şarttır.

Ancak ölüm zamanında boşanma ve ayrılma sebebiyle sigortalının karı veya kocasına bir nafaka vermesi mahkemece kararlaştırılmış ise bu nafaka gelir olarak verilir. Şu kadar ki, gelir olarak verilecek nafakanın bir yıllık tutarı sigortalının yıllık kazancının yüzde otuzunu geçemez.

C) Sigortalının çocuklarından herbirine yıllık kazancının yüzde on beşi nispetinde yıllık gelir bağlanır. Bu gelir, çocuklara 16 yaşına tahsilde iseler 18 yaşına kadar verilir.

Sigortalının ölümüyle hem anasız, hem babasız kalan veya sonradan bu duruma düşen çocuğa bağlanacak gelir nispeti yüzde 25 e çıkarılır.

Çalışamayacak derecede sakat olan çocukların gelirleri yukarıda yazılı yaşlara vardıktan sonra da kesilmez.

Sigortalının ölümünden sonra doğan çocuğa da bu gelir verilir.

D) Kazadan önce sigortalı tarafından evlât edinilmiş veya tanınmış yahut nesebi düzeltilmiş veya sigortalının babalığı hüküm altına alınmış olan çocuklar da bu haklardan faydalanır.

Sigortalı ananın ölümünden doğan haklarda çocuğun babasının belli olması şart değildir.

E) Sigortalının cenazesini kaldırma karşılığı olarak hak sahibi olan kimselere toptan 30 lira verilir.

YİRİMİ BİRİNCİ MADDE — Kaza ve meslek hastalığı sonucu ölümlerde kaza zamanında geçimleri sigortalı tarafından sağlanan veya sağlanması hükme bağlanmış bulunan sigortalının usulüne ümürleri boyunca, kardeşlerine on beş ya-

şını dolduruncaya kadar verilecek birer gelir bağlanır. Bu gelirlerin toplamı başka hak sahibi yoksa sigortalının yıllık kazancının yüzde otuzunu, varsa, karı veya koca ve çocuklara bağlanacak gelirler toplamıyla yüzde altmış arasındaki farkı geçemez.

Sigortalının çocuğu varsa usul ve kardeşlerden herbirinin geliri çocuğa bağlanacak gelirden fazla olamaz.

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Hak sahibi olan kimselere bağlanacak gelirlerin toplamı sigortalının yıllık kazancının yüzde altmışını geçemez. Bu haddin aşılması için gerekirse hak sahibi olan kimselerin gelirlerinden aralarındaki nispet gözetilerek indirmeler yapılır.

Hak sahibi olan kimselerden birinin gelir hakkı düşerse öbürlerinin gelirleri bu hesaba göre arttırılır.

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Aynı derece ve nispette gelir hakkı olanlar birden fazla iseler alacakları gelir, eşit paylara bölünerek verilir.

YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Sigortalının dul kalan karısı tekrar evlendiğinde yıllık ödeneğinin üç katı bir defada verilir ve böylece düşen haktan dolayı öbür hak sahibi olan kimselerin gelirinde yapılacak arttırmalar bu ödemeden üç yıl sonra başlar.

YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — Ölen sigortalının hak sahibi olan kimselerine bağlanacak gelir, ayda beş liradan az olursa 16 ncı maddenin (A) fıkrasına göre sermayeye çevrilerek ödenir.

YIRMİ ALTINCI MADDE — Gelir bağlandıktan sonra sigortalı her zaman ve İşçi Sigortaları Idaresi üç yıl içinde işgöremezlik derecesinde önemli bir artma veya azalma olduğunu ileri sürerek gelirden değişiklik yapılmasını isteyebilirler.

Dileğin doğruluğu, aralarında ilgili uzman da bulunan bir hekimler kurulunun raporuyla tesbit edilirse, gelir işgöremezlik derecesindeki değişmeye göre ve tesbit tarihinden başlamak üzere arttırılır, eksiltilir veya bütünü kesilir.

Geliri sermayeye çevrilmiş sigortalılardan işgöremezliği azalanlar için bu değişime istenemez. Ancak işgöremezliği artanlar bu değişmeden faydalanırlar.

YIRMİ YEDİNCİ MADDE — Sigortalılarla hak sahibi olan kimselere bağlanan gelirler üç ayda bir peşin verilir. Bağlama gününden ilk ay başına kadar işlenmiş haklar birinci üç aylıkla birlikte ödenir.

Peşin verilen gelirler ölüm halinde geri alınmaz.

YIRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Gelir almakta olan sigortalının tekrar bir iş kazası geçirmesi halinde uğradığı ârıızaların bütünü gözönüne alınarak kendisine en son bağlanan gelirin hesabına esas tutulan kazancı üzerinden yeniden gelir bağlanır.

Eğer sigortalının son uğradığı kaza sırasındaki kazancı gelirinin hesabına esas tutulandan yüksek ise bu kazancı üzerinden geliri hesaplanır.

YIRMİ DOKUZUNCU MADDE — Sigortalı kadının analığı halinde :

A) Doğumdan önce ve sonra, sağlık durumuna göre üçer haftadan altışar haftaya kadar ve bu süreler içinde çalışmamak ve gündelik almamak şartıyla;

B) Türk Ceza Kanununa göre suç sayılmayan çocuk düşürme sonucu işgöremezliğin devamınca ve altı haftayı geçmemek üzere kendisine gündeliğinin yüzde yetmişine denk bir ödenek verilir.

Sigortalı kadın (B) fıkrası gereğince çocuk düşürme tarihinde (A) fıkrasına

da yazılı ödeneği almakta ise o vakte kadar verilmiş olan paralar geri alınmaz.

OTUZUNCU MADDE — Sigortalı kadın çocuğunu kendi emziriyorsa 29 nci maddede yazılı günlük ödeneğin kesilmesinden başlayarak altı hafta süresince bu ödeneğin yarısına eşit bir emzirme ödeneğine hak kazanır. Emzirme ödeneği için çalışmamak şartı aranmaz.

Sağlık durumunun çocuğunu emzirmeye müsait bulunmadığı hekim raporu ile sabit olan sigortalı kadın da bu haktan faydalanır.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Sigortalıya, sigortalı olmayan karısının analığı halinde, sigortalı bir kadına yapılacak doğum yardımlarının gerektirdiği harcamalar tutarının üçte ikisi para yardımı olarak verilir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Analık yardım ve ödeneklerinden faydalanmak için :

A) Sigortalı kadının gebelik ödeneğine hak kazanacağı tarihten önceki altı ay içinde, İş Kanununun uygulandığı bir veya birkaç işyerinde en az üç ay, ve karısı için ödenek alan sigortalının ise aralıksız altı aydanberi çalışmış bulunması ve bunun çalıştığı işyerlerince belgelenmesi;

B) Gebeliğin ve umulan doğum gününün hekim veya diplomalı ebe raporu ile doğumdan önce bildirilmiş olması;

C) Doğumun yine hekim veya diplomalı ebe raporu ile üç hafta içinde İşçi Sigortaları İdaresine bildirilmesi şarttır.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Sigortalı hakkını kaybedenler bu haklarının düşmesinden başlamak üzere dokuz ay içindeki doğum ve çocuk düşürme hallerinde 32 nci maddede yazılı ödevleri yerine getirmiş bulunmak şartıyla analık sigortası haklarından faydalanırlar.

III - Kasıt ve kusur halleri

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kazanın oluşunda sigortalının kasıt bulunduğu meydana çıkarsa kendisinin veya hak sahibi olan kimselerin bütün sigorta hakları düşer. Ancak bu kasıt anlaşılmacaya kadar sağlık yardımları devam eder.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Sigortalının bağışlanmaz bir kusuru yüzünden olan kazalarda dördüncü maddenin (B), (C) fıkralarında yazılı para yardımları bu kusurun dercesine göre eksiltilebilir.

Tehlikeli olduğu bilinen veya herhangi bir emre veyahut açıkça izne dayanmadığı gibi hiçbir gereği veya faydası da bulunmayan bir işi elinde olarak sigortalının yapması veya yapılması gerekli bir hareketi savsaması, kusurun bağışlanmazlığına esas tutulur.

OTUZ ALTINCI MADDE — Sigortalının hekim tarafından alınması istenen tedbirleri tutmaması halinde sigorta haklarının birazı veya tamamı düşürülür.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Kaza, işveren veya vekilinin kasıtı veya suç sayılır hareketi yahut sigortalının işyerine ait işler dışında çalıştırılması yüzünden olmuş ise İşçi Sigortaları İdaresi bu kaza gereğince sigortalıya veya hak sahibi olan kimselere yardım ve ödeneklerinden dolayı yaptığı her türlü giderleri ödemek işverene veya vekiline düşer.

Bu türlü kazalarda sigortalı veya hak sahibi olan kimseleri bu kanunla sağlanan hakların dışında genel hükümlere göre haklı olabilecekleri her türlü zararlarını işveren veya vekilinden arayabilirler.

Haksız eylemi ile kazaya sebep olan üçüncü kişiler de işveren veya vekili gibi sorumludur.

İkinci bölüm

Primler

I - Prim tarifeleri

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — İşçi Sigortaları İdaresinin beşinci madde gereğince işverenlerden alacağı primler, çalıştırdıkları sigortalılara verdikleri ücretlerinin yıllık tutarına ve her işyerinin kaza ve hastalık bakımından gösterdiği tehlike derecesine göre değişir. Analık primlerinin hesabında böyle bir fark aranmaz.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Prime bağlanacak işyerleri çalışma konularının kaza veya hastalık tehlikelerinin ağırlığı bakımından sınıflara ve bu sınıflar da her işyerinin özel şartlarına ve tehlikeyi önlemek için alınmış olan tedbirlerine göre derecelere ayrılır.

Her bir işyerinin hangi tehlike sınıf ve derecesine gireceği İşçi Sigortaları İdaresince tesbit edilir.

KIRKINCI MADDE — İşçi Sigortaları İdaresi edindiği tecrübelerle dayanarak kendiliğinden veya işverenin istemi üzerine işyerinin yukarıki maddede yazılı tehlike sınıf veya derecesini değiştirebilir.

Sigorta idaresi tarafından yapılacak değişikliklere ait kararın hesap yılından enaz bir ay evvel iş verene bildirilmesi ve iş veren tarafından değişiklik isteğinin hesap yılından enaz iki ay evvel sigorta idaresine verilmesi şarttır.

Bu suretle karara bağlanacak değişiklikler, geçen fıkrada yazılı kararı veya isteği takip eden hesap yılı başından yürürlüğe girer.

KIRK BİRİNCİ MADDE — İş Kanununun 55 nci maddesinde yazılı genel ve özel tüzüklerin iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önleyecek tedbirler hakkındaki hükümlerine uygun bulunmadığı tesbit edilen işyerleri İşçi Sigortaları İdaresince daha yüksek primli derecelece konulabilir.

İşveren veya vekili işyerinde tehlike sınıf ve derecesine dokunabilecek her türlü değişiklikleri bir ay içinde İşçi Sigortaları İdaresine yazı ile bildirmek ödevindedir.

Bu bildirme üzerine İşçi Sigortaları İdaresi yaptıracağı incelemeler sonunda işyerinin tehlike sınıf ve derecesini değiştirebilir.

Hangi olayların, tehlike sınıf ve derecesine dokunabilecek değişiklik olacağına, Çalışma Bakanlığı tarafından tarifedeki esaslar dairesinde belli edilmesi ve iş verenlere daha evvel yazı ile bildirilmiş olması lâzımdır.

Bu maddeye göre yapılacak sınıf ve derece değişimleri 40 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmüne bağlı değildir. Değişme kararının yürürlüğe girme tarihini tesbit etmeğe İşçi Sigortaları İdaresi yetkilidir.

KIRK İKİNCİ MADDE — Her işyerinin yukarıki maddeler gereğince kararlaştırılan tehlike sınıf ve derecesi ilgili iş veren veya vekiline İşçi Sigortaları İdaresince yazı ile bildirilir.

İş veren veya vekili bu yazıyı aldıktan sonra bir ay içinde bu karara karşı

Çalışma Bakanlığında itirazda bulunabilir. Bakanlık bu itirazları inceleyerek üç ay içinde vereceği kesin kararı ilgiliye bildirir.

İtiraz primlerin ödenmesini geciktiremez.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Tehlike sınıf ve derecelerinden herbiri için İşçi Sigortaları İdaresince hazırlanacak prim tarifesi hakkında ilgili bakanlıkların düşünceleri sorulur. Gerek bu tarifeler, gerekse analık prim tarifesi Çalışma Bakanının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunun onama kararı ile yürürlüğe girer.

Prim hadleri, hesap yılı içinde her sınıf ve derecede olabilecek kaza ve meslek hastalıklarından dolayı bağlanacak gelirler için gereken tesis sermayeleri toplamı ile İşçi Sigortaları İdaresine bu kanuna göre yüklenen başka ödevler ve idarenin hertürlü giderleri gözönünde tutularak hesaplanır.

Prim tarifeleri her beş yılda bir gerekli görülürse daha önce değiştirilebilir.

II - Primlerin tesbiti ve ödenmesi

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — İşçi Sigortaları İdaresi her hesap yılı için yukarıki maddelere göre her işyerinden alınacak geçici primi tesbit edip iş verene veya vekiline yazı ile bildirir. Geçici primlerin hesaplanmasına her işyerinin son hesap yılı içinde ödediği ücretler tutarı ile bulunduğu tehlike sınıf ve derecesi için kabul edilmiş prim tarifesi esas tutulur.

Hesap yılı içinde yeni açılan işyerlerine yıl sonuna kadar olan süre için tesbit edilecek geçici primlerde İş Kanunu gereğince iş verenin ilgili makamlara bildirdiği işçi sayısı ile o yerin işçi gündelikleri gözönünde tutulur.

Geçici primlere ilgililer tarafından itiraz olunamaz.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — İşyerinin tehlike sınıf ve derecesinde 41 nci madde gereğince bir değişiklik yapılırsa veya geçici prime esas tutulan günlük kazançlarda % 20 yi geçen bir yükselme olursa geçici ek primler salınır.

KIRK ALTINCI MADDE — İş veren veya vekili, sigorta idaresinin tesbit edilen prim haddine dair yazısını aldığı günden bir ay içinde geçici primleri ödemek zorundadır.

İşçi Sigortaları İdaresi yıllık geçici primlerin faiziyle birlikte altı veya üç aylık taksitlerle ödenmesine izin verebilir. İdare, bu yoldaki iznini her vakit geri alabilir.

KIRK YEDİNCİ MADDE — İş verenden alınacak kesin primlerin tutarı hesap yılı sonunda o dönem içinde ödenmiş olan ücretler toplamına göre tesbit olunur. Bu toplam, iş veren veya vekili tarafından verilecek aylık bordro ve bildirilerden çıkarılır.

İş veren 2395 sayılı Kazanç Vergisi Kanunu gereğince işçi ve hizmetlileri için Maliye makamlarına vereceği aylık kazanç bordrolarının bir eşini ve bu çeşit ödevlilerden değilse her ay içinde verdiği ücretler toplamını gösterir bir yazılı bildiriği ertesi ay başında ve en geç ayın yirmi birine kadar İşçi Sigortaları İdaresine vermek zorundadır.

Bordro ve bildiriler vaktinde verilmezse veya belge sayılmağa elverişli görülmezse İşçi Sigortaları İdaresi günlük kazançlar toplamını uygun göreceği yol ve usullere göre ölçümler.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Kesin prim tutarı, ödenmiş bulunan geçici prim toplamından az olursa, fazlası iş veren veya vekiline geri verilir, çok

olursa eksiği iş veren veya vekiline ödetilir.

Kesin primler geçici primler gibi ödenir. Ancak bunlar taksite bağlanamaz.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Devlet, il ve belediyelerle ilgili yapı işlerinde geçici prim tesbit edilmez ve sigorta primleri her ay sonunda verilmiş bulunan ücretler üzerinden kesin prim şeklinde aydan aya tesbit edilir ve alınır.

Bu gibi yapı işlerini üzerine alanların inanca akçaları İşçi Sigortaları İdaresine borçları kalmadığı anlaşılmadıkça kendilerine geri verilmez. Ödenmemiş sigorta primleri bu akçalardan kesilerek ödetilir.

ELLİNCİ MADDE — Analık sigortasının aylık primleri, tarifesine göre ve sigortalıların işlemiş kazançları üzerinden hesaplanarak ertesi ayın on beşine kadar işveren veya vekili tarafından İşçi Sigortaları İdaresine ödenir.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Bu kanunun primle ilgili hükümleriyle işveren veya vekiline yüklenen ödevlerden herhangi biri yerine getirilmezse İşçi Sigortaları İdaresi primleri % 10 artırarak ödeyebilir.

ELLİ İKİNCİ MADDE — İşyerinin ne şekilde olursa olsun elden ele geçmesi halinde yeni işveren durumundaki kimse eskisinin İşçi Sigortaları İdaresine karşı bütün alacak ve borçlarına arda olur.

Bu hükme aykırı sözleşmeler tanınmaz.

III - Karşılık ayırma

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Her hesap yılı sonunda o yıl içinde alınan primlerden üç türlü karşılık ayırılır:

- A) Matematik karşılık,
- B) Askıda işler karşılığı,
- C) Olağanüstü karşılık.

Analık primlerinden (A) karşılığı ayrılmaz.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Matematik karşılık, askıda işler karşılığı ve olağanüstü karşılık, gelecekteki gelirlerin ödenmesini sağlamak üzere ve bunların kuruluş sermayelerine eşit olarak tesbit olunur.

Askıda işler karşılığı, aldıkları yıl içinde kesin karara bağlanmamış kaza, hastalık ve doğumlar içindir ve bunlardan doğabilecek sigorta haklarını karşılayabilecek yeterlikte olur.

Olağanüstü karşılık bir hesap yılı içinde elde edilen gelirin o yılın giderine yetmevişine karşındır. Her hesap yılı sonunda o yılın gelirinden sigorta giderleri ile matematik ve askıda karşılıkları indirildikten sonra kalanı olağanüstü karşılığa ayrılır.

Üçüncü bölüm

Gerekli işlemler

I - Bildirme

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Her sigortalı evcendirmekle ödevli bulunduğu kari veya kocası ve çocuklarıyla başka hak sahibi kimselerin adlarını, soyadlarını, doğum yıl ve yerlerini, adreslerini üç eşit yazı olarak doldurup imzalayacağı bildirilerde göstermek ve durumlarında olacak her değişikliği haftasında haber vermek zorundadır.

İşveren her sigortalıdan işe başlaması veya bu kanunun yürürlüğe girmesi üzerine engeç on gün içinde alacağı bu bildirilerden birisini işçi sigortaları idaresine, birisini o yerde iş kanununu yürütmekle görevli makama gönderir, üçüncüsünü işyeri belgeleri arasında saklar.

İmkânsızlık dolayısıyla bazı işyerlerinde bu hükmün uygulanmasını geciktirmeğe Çalışma Bakanlığı yetkilidir.

ELLİ ALTINCI MADDE — İşveren veya vekili, iş kazasını, kaza olur olmaz hemen İşçi Sigortaları İdaresine ve o yerin Cumhuriyet savcılığına yazı ile bildirmek zorundadır. Bu bildirme İşçi Sigortaları İdaresince hazırlanmış haber-verme kâğıtları doldurulup verilmekle yapılır.

Haberverme kâğıdında aşağıdaki sorular acıkca cevaplanmış olmalıdır:

- A) İşyerinin ticaret adı;
- B) İşyerinin adresi;
- C) İşveren veya vekilinin adı, soyadı ve konut adresi;
- D) Kazaya uğrayanın adı, soyadı, doğum yer ve yılı, işçilik numarası;
- E) Kazanın nasıl ve neden olduğu;
- F) Kazanın olduğu gün ve saat;
- G) Tanık varsa adları, soyadları, adresleri;
- H) Kazaya uğrayanın o işyerindeki günlük kazancı.

Sağlık ârızasının ne olduğunu ve işgöremezliğin ne kadar sürebileceğini göstermek üzere işyerinin hekimi ve yoksa ilk bakımı yapan hekim tarafından iki esyazı olarak verilecek raporlardan birisi bildiriğe bağlanır.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — İşyerinin hekimi bir sigortalının meslek hastalığına tutulduğunu anlar veya tutulduğundan şüphelenirse bunu hemen sigortalıya ve ayrıca bir raporla işverene bildirmek zorundadır.

Raporda; sigortalıda görülen hastalık arazları, hastalığın ne olduğu, işgöremezlik derecesi veya çalışmadan alıkonması gerekip gerekmediği ve bu hallerin ne kadar sürüp ne gibi sonuçlara varabileceği gösterilmelidir.

İşyerinin hekimi yoksa sigortalı meslek hastalığına tutulduğunu kendisine bakan herhangi bir hekimden alacağı raporla işverene veya vekiline bildirir.

İşveren veya vekili hasta haberini hekim raporiyle birlikte yirmi dört saat içinde işçi sigortaları idaresine bildirmek ödevindedir.

Durumu 19 ncu maddenin 2 nci fıkrasına uyan kimse alacağı hekim raporu ve gerekli belgelerle doğrudan doğruya İşçi Sigortaları İdaresine başvurur.

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Otuz ikinci maddenin (B) fıkrası gereğince doğumdan önce gebelik haberini vermeyenler gebelik ödeneği, (C) fıkrasında yazılı doğum haberini vaktinde bildirmeyenler doğum yardımı istemek hakkını kaybederler.

Bu haberverme kâğıtlarının ilkinin aynı maddenin (A) fıkrası ile istenilen çalışma belgeleri bağlanmış bulunmalıdır.

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — 29 ncu maddenin (B) fıkrası hükmünden faydalanabilmesi için sigortalı kadının İşçi Sigortaları İdaresine gebeliğini önceden bildirmiş olması ve çocuk düşürdüğünü de bir hafta içinde hekim veya diplomalı ebe raporiyle haber vermesi şarttır.

II - Soruşturma

ALTMİŞİNCİ MADDE — Haber verme kâğıdına bağlı hekim raporuna göre

sigortalının ölümüne veya üç günden fazla işgöremezliğine sebep olan kazalar için Adalet makamlarınca yerinde soruşturma yapılır.

Soruşturma, işveren veya vekili ile sigortalı veya hak sahibi kimselerin ve varsa kazada tanıkların anlatışlarını ve gerekiyorsa kazanın nasıl olduğu üzerinde bilirkişilerin incelemelerini kapsar ve :

- A) Haberin gerçek olup olmadığını;
- B) Kazanın işçi, işveren veya üçüncü kişilerin kasıt ve kusurundan ileri gelip gelmediğini;
- C) Kazaya uğrayan sigortalının geçindirmekle ödevli olduğu karı veya kocası veya çocukları bulunup bulunmadığını;

D) Ölüm halinde hak sahibi kimselerin adları, soyadları, doğum yıl ve yerleri ve adreslerini tesbit eder. Soruşturma sonucu haberi aldığı tarihten en geç on beş gün içinde İşçi Sigortaları İdaresine bildirilmelidir.

Adalet makamları kendilerine haber verilmese dahi kazayı öğrenir öğrenmez soruşturmaya girişmek ve ayrıca işveren veya vekilinin kazayı vaktinde haber vermemeleri sebebinin aydınlatmakla görevlidirler.

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — İşçi Sigortaları İdaresi soruşturma için yapılmış, belgelere dayanan, harcamaları ilgili makama doğrudan doğruya sonradan öder.

İdare gerekli görürse soruşturmanın ivedilikle yapılmasına varım edilebileceği gibi yeniden soruşturma yapılmasını da isteyebilir.

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Bu soruşturmaların amacı ancak sigortalı ile hak sahibi kimselerin ve İşçi Sigortaları İdaresinin haklarını tesbit etmektir. İste görülecek suç niteliği dolayısıyla yapılacak ceza kovuşturması ve soruşturmaları Ceza Yargılamaları Usulü kanununa göre yürütülür.

Şu kadar ki, İşçi Sigortaları İdaresi ilgili Cumhuriyet savcılığından, bu yoldaki soruşturmaların sonucu hakkında bilgi alabilir.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Meslek hastalığı ve analık hakkındaki haber vermeler üzerine gerekli incelemeler doğrudan doğruya İşçi Sigortaları İdaresince yapılır.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — İşçi Sigortaları İdaresi, ayrıca yaptıracakları incelemeler üzerine :

- A) Ârızanın nevine göre uzman bulunmaması;
- B) Gerekli tetkik ve teşhis araçlarının olmaması;
- C) Ârızanın sonucunu tâyin için kazanın bir sağlık kurumunda müşahede altına alınması;

Gerekmek gibi sebeplerden biri dolayısıyla hekim raporunu yeter görmezse kazaya uğrayanı veya hasta, yahut gebevi o yerdeki resmî veya özel bir sağlık vurdunda ve böyle bir yurt yoksa kendi seçeceği yetkili hekim veya sağlık kurulunca yeniden muayene ettirebilir. Sigortalıya sağlanacak haklar için bu son muayene raporu esas tutulur.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Sigortalının ölümü halinde İşçi Sigortaları İdaresinin veya hak sahibi kimselerden birinin istemesi üzerine otopsi yapılabilir. İlgili taraflardan herbiri seçeceği bir hekimi otopside bulundurmağa yetkilidir.

III - Karar ve itiraz

ALTMİŞ ALTINCI MADDE — İşçi Sigortaları İdaresi soruşturma ve in-

celemeler sonunda sigortalıya veya kanıtlı belgelere göre belli olan hak sahibi kimselere yapılacak yardım ve bağlanacak ödenekleri en geç on gün içinde kararlaştırarak ilgililere yazı ile bildirir.

İşçi Sigortaları İdaresi gerekli görürse sigortalıya veya hak sahibi kimselere ileride alacaklarından kesilmek üzere avans verebilir.

ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Hak sahipleri kararı bildiren yazıyı aldıkları günden başlamak üzere bir ay içinde işyerinin bulunduğu veya kazanın olduğu yer için yetkili mahkemeye başvurarak İşçi Sigortaları İdaresinin kararına itirazda bulunabilirler. Bu itiraz kararını uygulanmasını geciktirmez.

İtiraz, analık sigortası hakları için sulh mahkemesine kaza ve meslek hastalıklarından doğan haklar için asliye mahkemesine yapılır.

İtiraz üzerine açılacak dâvalar, Hukuk Yargılama Usulü Kanununun çabuk yargılama hükümlerine göre görülür.

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — İlgililer tarafından itiraz edilmemesi veya itirazın reddi hakkındaki mahkeme kararının kesinleşmesiyle İşçi Sigortaları İdaresinin kararı kesinleşmiş olur.

Bu kesinleşme 26 nci madde gereğince gelirdе değişiklik yapılmasına engel olmaz.

Dördüncü bölüm

Son hükümler

ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanun gereğince bağlanacak gelir ve sağlanacak yardım paraları haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez.

YETMİŞİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı sigorta hakları için ileri sürülecek istemler hak doğurucu olaylar üzerinden üç yıl geçtikten sonra dinlenmez.

YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Bu kanun gereğince yapılacak bildirme ve haber vermeler İş Kanununun 6 nci maddesine göre yapılır.

YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Bir sigortalıda kaza, meslek hastalığı ve analık hallerinden bir kaç birleşirse hak sahibine yalnız bu kanun gereğince bağlanacak günlük ödeneklerin en yükseği verilir.

28 nci madde hükmü saklı bulunduğu gibi kaza sonucu çocuk düşüren sigortalı kadına da tam gündelik verilir.

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Sonradan herhangi sebeple İş Kanununun uygulanma alanı dışına çıkan bir işyerinde, işlemeğe büsbütün son verilmedikçe sigorta hükümleri ertesini hesap yılı başına kadar sürer.

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Sigortalılar üçüncü bir kişinin aracılığıyla işe girmiş ve bununla sözleşme yapmış olsalar bile bu kanunun iş veren veya vekiline yüklediği ödevlerden dolayı aracı olan üçüncü kişi ile birlikte asıl iş veren de sorumludur.

YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Sigorta idarelerine makbul bir sebeple ve haber vererek gidenler dışında Türkiye'den ayrılanların sigorta hakları düşer. Ancak bu kanun gereğince kendilerine gelir bağlanmış bulunanlar bir yıl içinde Türkiye'ye dönerlerse gelir alma hakkını yeniden kazanırlar.

YETMİŞ ALTINCI MADDE — İş kazası, meslek hastalığı ve analık hallerinde Türk vatandaşlarına da kendi işçi ve hizmetlileri gibi haklar sağlayan

yabancı Devletlerin uyurukları bu kanundan faydalanırlar.

İş Kanununun 102 nci maddesinin 2 nci fıkrası hükmü saklıdır.

YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Bu kanunda geçen hekim raporları ve bunlarla ilgili belgelerle esyazıları damga ve her türlü resimden bağıstır.

YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — İşyerlerinde kaza, meslek hastalığı ve analık halleri için özel defterler tutulur.

YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanun gereğince yapılacak sağıık denetlemelerinin nasıl olacağı ile kaza ve meslek hastalığı sonucu mâlûllüklerin meslekte kazanma gücünü ne nispette azaltacağı Çalışma, Sağıık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte hazırlanacak tüzüklerle tesbit olunur.

SEKSENİNCİ MADDE — İşçi Sigortaları İdaresi bu kanunda yazılı kazadan dolayı işgöremezlik, meslek hastalığı ve analık haklarından birini elde etmiş bulunanları gerekli gördükçe her zaman sağıık kontrolundan geçirebilir. Daimî işgöremezler hakkında bu kontrol üç yıl içindir.

Kabul edilir bir özüü olmadığı halde bu kontrolden kaçanlar hakkında 36 nci madde hükmü uygulanır.

SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Bu kanunun uygulanacağı gerçek ve tüzel kişilere ait her türlü işlerde ve işyerlerinde, herhangi ad altında kurulmuş veya kurulacak olan borçverme, tekaüt ve yardım sandıkları, genel işçi sigortaları dışında, ayrıca işlemelerine ve ilgililere kuruluş amaçlarına göre menfaatler sağlamağı devam edebilirler.

Bu sandıklara paraca yardımda bulunmak veya bunların yüklerini paylaşmak bu kanun gereğince işverene düşen ödevlerin yerine getirilmemesi için sebep tutulamaz.

SEKSEN İKİNCİ MADDE — Maden işçilerinin iş kazası ve meslek hastalığı hallerinde gerek bakımları, gerekse kendilerine veya hak sahibi kimselere verilecek ödenekler hakkında 151 ve 4268 sayılı kanunların hükümleri yerine bu kanun uygulanır.

SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Askerî fabrikaların 3575, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel İdaresinin 2454, 2904 ve 4001, Devlet Denizyolları İşletme Genel İdaresinin 3137 sayılı kanunları hükümlerinden faydalanan memur, hizmetli ve işçileri ile Bayındırlık Bakanlığının demiryol yapımı teşkilâtında çalışarak 3487 sayılı kanunun 12' nci maddesinden faydalanan aylıklı veya ücretli memurlar ve İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 2921 sayılı kanundan faydalanan kütüklü daimî memur ve hizmetlileri hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Şu kadar ki, yukarıdaki fıkrada yazılı memur, hizmetli ve işçilere iş kazası, meslek hastalığı ve analık hallerinde yapılacak yardımlar bu kanunla çizilen haklar ve ödemelerden daha aşığı olamaz.

SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — İş Kanununun ikinci maddesine göre anılan kanun kapsamına girecek nitelikte olmakla beraber ilgili makamlarca henüz o yolda ayrılanmamış bulunduğu görülen herhangi bir işyerinde vukubulan iş kazası, meslek hastalığı veya analık halleri için ilgili işçi veya hizmetli hakkındaki sigorta yardım ve ödenekleri, aynıyle kanun kapsamında ayrılanma işlemleri tamamlanmış işyerlerinde olduğu gibi İşçi Sigortaları İdaresince sağlanarak buna ait giderlerin tutarı iş verenden alınır.

GEÇİCİ MADDE — İlk altı yıl içinde uygulanacak iş kazası ve meslek hastalığı sigortası tarifelerinde tehlike derecesi için ayırama yapılmaz.

SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunun 39, 42, 43 ve 79 ncu maddeleriyle geçici madde hükümleri İşçi Sigortaları İdaresi Teşkilât Kanunu ile birlikte ve diğer hükümleri ise adı geçen idarenin kurulmasından altı ay sonra yürürlüğe girer.

SEKSEN ALTINCI MADDE — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

29 Haziran 1945

<i>Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	29 . VI . 1945 ve 1/316										
<i>Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	29 . VI . 1945 ve 4/677										
<i>Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları</i>	:	<table><thead><tr><th>Cilt</th><th>Sayfa</th></tr></thead><tbody><tr><td>11</td><td>142</td></tr><tr><td>14</td><td>49</td></tr><tr><td>17</td><td>396</td></tr><tr><td>18</td><td>249:264,270:287,290:315,325:345,362:381,435:451</td></tr></tbody></table>	Cilt	Sayfa	11	142	14	49	17	396	18	249:264,270:287,290:315,325:345,362:381,435:451
Cilt	Sayfa											
11	142											
14	49											
17	396											
18	249:264,270:287,290:315,325:345,362:381,435:451											